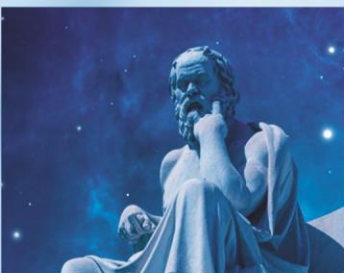

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ

ГУМАНІТАРНИЙ ПРОСТІР НАУКИ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

15 лютого 2021 р.

Переяслав

№30

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ

Матеріали
XXX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи»

15 лютого 2021 року

Збірник наукових праць

Переяслав– 2021

Випуск 30 (15 лютого 2021 р.)

УНИВЕРСИТЕТ ГРИГОРИЯ СКОВОРОДЫ
В ПЕРЕЯСЛАВЕ

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

Материалы
XXX Международной научно-практической интернет-конференции
«Гуманитарное пространство науки: опыт и перспективы»
15 февраля 2021 года

Materials
Of the XXX International scientific and practical Internet-conference
«Humanitarian space of science: experience and prospects»
February 15, 2021

Сборник научных трудов
Collection of the scientific materials

Переяслав – 2021
Pereiaslav – 2021

УДК 001

Г 94

«Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи»: зб. Матеріалів XXX Міжнарод. наук. практ. інтернет-конф., 15 лютого 2021 р. – Переяслав, 2021. – Вип. 30. – 272 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України, ректор Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Енсенів К.А. – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту історії держави КН МОН Республіки Казахстан;

Лукашевич О.М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та культури України Університету Григорія Сковороди в Переяславі, генеральний директор Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»;

Мамбетназаров А.Б. – доктор сільськогосподарських наук, доцент кафедри «Інвестиційна діяльність в меліорації і водному господарстві» Нукуського філіалу Ташкентського державного аграрного університету Республіки Узбекистан;

Коцур В.В. – кандидат політичних наук, старший науковий співробітник відділу національних меншин Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф.Кураса НАН України, доцент кафедри політології Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Гайдаєнко І.В. – кандидат історичних наук, учений секретар Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»;

Процак Т.В. – кандидат медичних наук, доцент кафедри анатомії людини ім. М.Г. Туркевича Вишого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»;

Бова В.В. – кандидат філософських наук, доцент, провідний науковий співробітник Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»;

Вовкодав С.М. – завідувач науково-дослідного сектора «Музей космоса» Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»;

Лукашевич Ю.Л. – старший викладач кафедри професійної освіти Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Левченко Л.Ю. – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і соціальної антропології імені професора І.П.Стогнія Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Іващенко А.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри документознавства Університету Григорія Сковороди в Переяславі, керівник соціально-гуманітарного відділу Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Вовкодав В.О. – молодший науковий співробітник науково-методичного відділу охорони культурної спадщини Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», відповідальний секретар редакційної колегії.

ISSN 2523-4900

© УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ
СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ

Випуск 30 (15 лютого 2021 р.)

«Гуманитарное пространство науки: опыт и перспективы»: сб. материалов 30 Междунар. научн.-практ. интернет-конф., 15 февраля 2021 г. – Переяслав, 2021. – Вып. 30. – 272 с.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Коцур В.П. – доктор исторических наук, профессор, академик НАПН Украины, ректор Университета Григория Сковороды в Переяславе;

Мамбетназаров А.Б. – доктор сельскохозяйственных наук, доцент кафедры «Инвестиционная деятельность в мелиорации и водном хозяйстве» Нукусского филиала Ташкентского государственного аграрного университета Республики Узбекистан;

Коцур В.В. – кандидат политических наук, старший научный сотрудник отдела национальных меньшинств Института политических и этнонациональных исследований имени И.Ф. Кураса НАН Украины, доцент кафедры политологии Университета Григория Сковороды в Переяславе;

Енсенов К.А. – кандидат исторических наук, старший научный сотрудник Института истории государства КН МОН Республики Казахстан;

Лукашевич О.М. – кандидат исторических наук, доцент кафедры истории и культуры Украины Университета Григория Сковороды в Переяславе; генеральный директор Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав»;

Гайдаенко И.В. – кандидат исторических наук, ученый секретарь Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав»;

Процак Т.В. – кандидат медицинских наук, доцент кафедры анатомии человека им. М. Туркевича Высшего государственного учебного заведения Украины «Буковинский государственный медицинский университет»;

Бова В.В. – кандидат философских наук, доцент, ведущий научный сотрудник Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав»;

Вовкодав С.М. – заведующий научно-исследовательского сектора «Музей космоса» Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав»;

Лукашевич Ю.Л. – старший преподаватель кафедры профессионального образования Университета Григория Сковороды в Переяславе;

Левченко Л.Ю. – кандидат философских наук, доцент кафедры философии и социальной антропологии имени профессора И.П. Стогния Университета Григория Сковороды в Переяславе;

Ивашенко А.В. – кандидат педагогических наук, доцент кафедры документоведения Университета Григория Сковороды в Переяславе, руководитель социально-гуманитарного отдела Университета Григория Сковороды в Переяславе;

Вовкодав В.А. – младший научный сотрудник научно-методического отдела охраны культурного наследия Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав», ответственный секретарь редакционной коллегии.

«Humanitarian space of science: experience and prospects»: materials of the 30 scientific-practical. Internet Conf., February 15, 2021. – Pereiaslav, 2021. – Vol. 30. – 272 Pages.

EDITORIAL BOARD:

Kotsur V. – Doctor of History, professor, academician of the NAPS of Ukraine, Rector of the Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav;

Ensenov K. – Candidate of History, senior researcher of the Institute of History of State KH MES of the Republic of Kazakhstan;

Lukashevych O. – Candidate of History, assistant professor of the Department of the Ukrainian History and Culture of Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav, General Director of the National Historical and Ethnographic Reserve «Pereiaslav»;

Mambetnazarov A. – Doctor of Science, assistant professor of the Department of the Melioration and irrigated agriculture of the Nukus State Pedagogical Institute of the Tashkent State Agrarian University of the Republic Uzbekistan;

Kotsur V. – Candidate of Political Sciences, Senior Researcher of the Department of National Minorities of the Institute of Political and Ethnonational Studies named after I.F. Kuras of the National Academy of Sciences of Ukraine, Associate Professor of Political Science of the Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav;

Haidaenko I. – Candidate of History, Scientific Secretary of the National Historical and Ethnographic Reserve «Pereiaslav», Secretary of Council of Young Scientists of the University;

Protsak T. – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of Human Anatomy. M.G. Turkevych of the Higher State Educational Institution of Ukraine «Bukovynian State Medical University»;

Bova V. – Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Leading Researcher of the National Historical and Ethnographic Reserve "»Pereiaslav»;

Vovkodav S. – Head of the research sector «Space Museum» National Historical and Ethnographic Reserve «Pereiaslav»;

Lukashevych Yu. – Senior lecturer of the Professional Education department of the Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav;

Levchenko L. – Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor of the Department of Philosophy and Social Anthropology named after Professor I.P. Stogniy of Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav;

Yvashchenko A. – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Documentary Studies, Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav, Head of the Social and Humanitarian Department of Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav;

Vovkodav V. – Junior research worked of the National Historical and Ethnographic Reserve «Pereiaslav», Executive Secretary.

ISSN 2523-4900

©HRYHORII SKOVORODA
UNIVERSITY IN PEREIASLAV

ЗМІСТ/СОДЕРЖАНИЕ/CONTENTS:	
СЕКЦІЯ: ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОЛОГІЯ	
<i>Аміна Лобачик, Олександр Дорошенко</i> ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ ДИСЦИПЛІНИ «РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ»	11
СЕКЦІЯ: ЕКОНОМІКА	
<i>Мухаммед Абишов, Гозал Алиева, Бердияр Сеилбеков</i> ФАКТОРЫ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ НА СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ И ВЛИЯНИЕ НА НИХ СИСТЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ	14
<i>Вікторія Бреус</i> СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	20
<i>Вікторія Бреус</i> ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ В СИСТЕМІ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	24
<i>Владислав Гунько</i> ПЕРСПЕКТИВИ ПЕРЕХОДУ ДО 6-ГОДИННОГО РОБОЧОГО ДНЯ В ЕКОНОМІЧНО РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ	28
<i>Владислав Гунько</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ НАУКОВО – ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ В УКРАЇНІ І МЕТОДИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ	32
<i>Володимир Лисак</i> ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ТА НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	37
<i>Аліна Лубенська</i> ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	40
<i>Аліна Лубенська</i> БЕЗРОБІТТЯ	42
<i>Марія Рисін, Юліана Ткач</i> ВПЛИВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ В ДЕРЖАВІ	45
<i>Катерина Харіна</i> ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРЕВАГ І НЕДОЛІКІВ ПРЯМОГО І НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ	50
<i>Орест Шумський, Богдан Проць</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ КЛАСИФІКАЦІЇ КОСМЕТИЧНИХ ТОВАРІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОПЕРАЦІЙ ЗЕД	54
СЕКЦІЯ: ЖУРНАЛІСТИКА	
<i>Айсулу Матаєва</i> РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ СЕТЕЙ В ВИРАЖЕННІ ГРАЖДАНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ	61
СЕКЦІЯ: ІСТОРІЯ	
<i>Ольга Брель</i> ЧОМУ ЧИГИРИН СТАВ СТОЛИЦЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ?	66

Тетяна Думська МАГДЕБУРЗЬКЕ ПРАВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТЕРЕБОВЛІ	73
Світлана Зубер ПЕРЕДВЕСІЛЬНА ОБРЯДОВІСТЬ УКРАЇНЦІВ НА СТОРІНКАХ ЧАСОПИСУ «КИЕВСКАЯ СТАРИНА» (КІНЕЦЬ ХІХ – ПЕРША ЧВЕРТЬ ХХ СТ.)	78
Галина Кобаса ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАМ'ЯТОК ЧЕРНЯХІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ (на основі археологічної колекції матеріалів черняхівської культури у фондах Національного заповідника «Замки Тернопілля»)	83
Василь Коцан СУКНЯНА КУРТКА («СЕРДАК») – СКЛАДОВА НАРОДНОГО ВБРАННЯ ГУЦУЛІВ ЗАКАРПАТТЯ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.	88
Зоряна Мазуранчик З ІСТОРІЇ СПОРУДЖЕННЯ РИМО-КАТОЛИЦЬКИХ СВЯТИНЬ ОРДЕНУ ОО. БЕРНАРДИНІВ НА ЗБАРАЖЧИНІ	94
Ольга Поліщук ЗАМОК ХVІІ СТ. У МІСТІ ЧОРТКОВІ. ІСТОРІЯ ТА АРХІТЕКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ	97
СЕКЦІЯ: КУЛЬТУРОЛОГІЯ	
Елизавета Гоголюк ЛОЦМАНИ ДНІПРОВИХ ПОРОГІВ. ДО ІСТОРІЇ УНІКАЛЬНОГО ПРОМИСЛУ НА ДНІПРІ	105
СЕКЦІЯ: МЕДИЦИНА	
Тайсія Остролицька МОРАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЕФЕКТУ ПЛАЦЕБО У МЕДИЦИНІ	110
Tetiana Protsak, Olha Zabrods'ka STUDENT SCIENTIFIC CLUB	115
Tetiana Protsak, Olha Zabrods'ka THE FEATURES OF STUDYING AT MEDICAL UNIVERSITY	117
Tetiana Protsak, Olha Zabrods'ka NEW DATA ABOUT HIRSCHSPRUNG'S DISEASE	120
СЕКЦІЯ: ПЕДАГОГІКА	
Інна Демиденко, Наталія Лаптева РАЗВИТИЕ МАТЕМАТИЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ КАК ФАКТОР РАЗВИВАЮЩЕГО ОБУЧЕНИЯ	123
Оксана Дуда-Ільчук СУТЬ ТА СТРУКТУРА, ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧЕМ БІОЛОГІЇ В МЕДИЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ	129
Наталія Каньоса, Ірина Усач РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА ЕБРУ	133
Ірина Остапівська ВЕБІНАР ЯК ФОРМА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	137

Катерина Репінська, Світлана Похла	
ВИКОРИСТАННЯ КОНСТРУКТОРА LEGO ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	139
Аліна Суліма	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	143
Анар Тулегенова, Жанерке Қайролла	
ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ ЖӘНЕ ДИФРАКЦИЯ ҚҰБЫЛЫСЫНЫҢ АНЫҚТАУ	147
Іванна Чорненко	
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ У ДОШКІЛЬНИКІВ	152
Ганна Шинкаренко	
ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У 10-МУ ПРОФІЛЬНОМУ КЛАСІ ШКОЛИ	155
СЕКЦІЯ: ПСИХОЛОГІЯ	
Ніна Атаманчук	
АРТ-ПРАКТИКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	158
Оксана Кишкань	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ САМООЦІНКИ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	160
Анжела Пасічніченко	
СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ	163
Ілона Пишина	
ГІПЕРАКТИВНІСТЬ ДИТИНИ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ	165
СЕКЦІЯ: СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО	
Амангельды Дюсембаев	
ВЫБОР РАЦИОНАЛЬНОГО СПОСОБА ВОССТАНОВЛЕНИЯ ДЕТАЛЕЙ (НА ПРИМЕРЕ ПОРШНЯ ДВИГАТЕЛЯ	169
Мадияр Есембаев	
ЭЛЕКТРОДВИГАТЕЛЕЙ В КАЗАХСТАНЕ	174
Азам Қалиасқаров	
ЖҰМСАРТУ КЕЗІНДЕ ТЕРМИЯЛЫҚ ӨНДЕУ РЕЖИМІНЕ МАТЕРИАЛДЫ ДАЙЫНДАУ ҮДЕРІСІ	178
Бисенбай Мамбетназаров, Жаксылық Отеулиев	
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ШИМОЛИЙ ВА ЖАНУБИЙ МИНТАҚАСИДА ҒЎЗА НАВЛАРИНИ СУҒОРИШ МУДДАТЛАРИ, СОНИ, ТИЗИМИ, ДАВОМИЙЛИГИ ВАДАВРИЙ ҲАМ МАВСУМИЙ СУҒОРИШ МЕЪЁРЛАРИНИ АНИҚЛАШ	183
Халида Матжанова, Гулмира Ержанова, Бахытгул Курбаниязова, Рано Жуматова	
ARPA URUG'LARINI EKISH ME'YORLARI VA UNING UNUVCHANLIKGA TA'SIRI	187
Рузимбай Турганбаев, Акылбек Тлеумуратов	
МЯСНЫЕ ПРОДУКТИВНОСТИ ОДНОГОРБОВЫХ ВЕРБЛЮДОМАТОК И ИХ ГИБРИДОВ В УСЛОВИЯХ КАРАКАЛПАКСТАНА	189
Рузимбай Турганбаев, Акылбек Тлеумуратов	

БИР ЎРКАЧЛИ ТУЯЛАРНИНГ АЙРИМ БИОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ	194
<i>Ахмет Уримбетов</i> ЭТОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ КАРАКУЛЬСКИХ ОВЕЦ СУР КАРАКАЛПАКСКОГО ПОРОДНОГО ТИПА В УСЛОВИЯХ СЕВЕРО-ЗАПАДНЫХ КЫЗЫЛКУМОВ	199
СЕКЦІЯ: СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ	
<i>Асель Аубакирова, Алмас Сарбозов, Инкар Халбият</i> ҚАШЫҚТЫҚТАН БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ БОЙЫНША ФИЗИКА ПӘНІНЕН ОҚУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ	204
<i>Асель Аубакирова, Сагидолла Абсадық, Айгүл Әбдіқадір</i> ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУЛЫҚТАРДЫ САБАҚТА ҚОЛДАНУДЫҢ ТИПДІЛІГІ	210
<i>Гулмира Сабитбекова, Сирлибой Туракедиев</i> МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТА ҚОЛДАНБАЛЫ ЕСЕПТЕРДІ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ	213
<i>Гулмира Сабитбекова, Айдана Каюмова</i> ЖОҒАРЫ РЕТТІ ДИФФЕРЕНЦИАЛДЫҚ ТЕҢДЕУЛЕРДІ ШЕШУДІҢ ТӘСІЛДЕРІ	217
СЕКЦІЯ: ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОФЕСІЙНІЙ СПОРТ	
<i>Тетяна Христова, Валерія Гринь</i> ПРАВОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	221
СЕКЦІЯ: ФІЛОЛОГІЯ	
<i>Лаззат Адилбекова, Забира Қытайбек</i> ГОГОЛЬ ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ ОКСЮМОРОН СӨЗДЕР ПОЭТИКАСЫ	226
<i>Олена Доманова</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	230
<i>Indira Kalelova, Indira Betimbaeva, Arai Kairoidina</i> ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ К ИЗУЧЕНИЮ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	233
<i>Світлана Каширіна</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	237
<i>Оксана Крось</i> ТЕКСТОЦЕНТРИЧНИЙ ПІДХІД ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА КОМПЕТЕНТНІСНОГО ЗАНЯТТЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	240
<i>Дамегуль Сейтова</i> SHORTENING OF WORDS AND MINOR WAYS OF WORD-FORMING	245
<i>Дамегуль Сейтова, Юлдуз Матқурбанова, Ширин Сейтова</i> THE WAYS OF TEACHING TERMS IN PRACTICAL ENGLISH LESSONS	250
СЕКЦІЯ: ФІЛОСОФІЯ	
<i>Анастасія Дубівко, Дмитро Штепа, Микола Кітов</i> ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ К. ПОППЕРА В УДОСКОНАЛЕННІ ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ВІВСЯНИХ НАПОЇВ	254

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

УДК 371/8

Тетяна Христова, Валерія Гринь
(Мелітополь, Україна)

ПРАВОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Показано, що освітній процес у закладах вищої освіти повинен сприяти формуванню правової готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. Професійно-правова підготовка вчителя фізичної культури є інтегральним станом особистості, яка володіє оптимальною системою правових знань, умінь, навичок, потреб і здібностей. Розроблено узагальнену модель правової підготовки вчителів фізичної культури, яка включає комплексне використання рольових ігор, інтелектуальних вправ, практичних завдань, що обумовлюють ефективне формування в майбутніх учителів фізичної культури правової підготовки до професійної діяльності. В результаті проведеного педагогічного експерименту була доведена висока ефективність запропонованої системи правової підготовки до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури.

Ключові слова: майбутній учитель, фізична культура, професійна діяльність, правова підготовка.

LEGAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE

It is shown that the educational process in higher education institutions should form the legal readiness of future professionals for professional activity. Professional and legal readiness of a physical education teacher is an integral state of a person who has an optimal system of legal knowledge, skills, abilities, needs and abilities. A model of legal training of a physical culture specialist has been developed, which contains role-playing games, intellectual exercises and practical tasks, which provides the effective formation of professional culture of professional activity in future physical culture specialists. As a result of the conducted pedagogical experiment the high efficiency of the offered system of legal preparation for professional activity of future teachers of physical culture has been proved.

Key words: future teacher, physical culture, professional activity, legal training.

Сучасний період розвитку держави, кризові процеси в ній висувають на перше місце питання формування в молодого покоління духовності, моральності та правової орієнтації. Тому актуальною постає проблема формування правосвідомості й правової компетентності здобувачів вищої освіти – майбутніх вчителів фізичної культури [6, с. 422]. Зараз сфера фізичної культури й спорту України характеризується переломним етапом розвитку, стан та перспективи якого залежать від різних компонентів. Найважливішим є рівень кадрового забезпечення діяльності спортивних організацій, установ і закладів, які управляють процесом фізичного виховання та спортивної підготовки різних верств населення [4, с. 42]. Це зумовлює потребу покращення якості фахової підготовки нового покоління спеціалістів фізичної

культури, які будуть працювати в ринкових умовах. Саме ринкова економіка висуває певні вимоги до сформованості правової культури та правової свідомості майбутніх фахівців. Сьогодні високий професіоналізм вчителя фізичної культури передбачає й відповідну правову підготовку, яка б забезпечувала майбутнього фахівця сукупністю правових компетенцій у сфері професійної діяльності [2, с. 37]. Правова компетентність стає необхідною складовою змісту професійного становлення, а в майбутньому й діяльності конкурентоспроможного спеціаліста у галузі фізичної культури.

У вирішенні нагальних викликів фізичного виховання і спорту провідну роль має відігравати вчитель, який володіє правовою компетентністю, має відповідну правову підготовку для виконання професійних обов'язків в галузі освітньо-виховної, оздоровчої й тренувальної діяльності. Аналіз та добір методів оптимізації змісту, форм, методів і методики правової освіти та правового виховання майбутніх учителів, тренерів-викладачів та інших фахівців сфери фізичної культури повинні здійснювати викладачі відповідних закладів вищої освіти різних рівнів акредитації та вчені-правознавці. Такий підхід є дуже важливим в умовах сьогодення, коли Україна рухається шляхом становлення й удосконалення правового забезпечення всіх галузей суспільного життя [5, с. 208].

Дослідження правової підготовки та правової культури майбутнього вчителя [3; 6], складний процес становлення його правової компетентності [2] не відбивають її змісту в аспекті конкретної майбутньої професійної діяльності. Лише одиничні публікації присвячені питанню формування правової культури майбутніх фахівців фізичної культури, фахівців галузі адаптивної фізичної культури, спорту та туризму [2; 5]. Це обумовлює актуальність дослідження питань формування правової компетентності у сфері майбутньої педагогічної діяльності вчителя фізичної культури.

Мета дослідження – довести ефективність моделі правової підготовки майбутніх спеціалістів фахівців фізичної культури.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – права підготовка здобувачів вищої освіти спеціальності «Середня освіта (Фізична культура)» у закладах вищої освіти.

Правова культура – досить вагоме поняття. Її суспільне та соціальне значення виходить за межі нормативного впливу на суспільні процеси, оскільки як складовий компонент загальнолюдської культури вона здійснює вплив на становлення та генезис свідомості та здійснення вчинків людьми в різних сферах життєдіяльності. Поняття «правова культура особистості» може бути конкретизовано за змістом у сфері будь-якої професійної діяльності. Саме в такому контексті доцільно розрізнити правову культуру лікаря, правову культуру юриста, правову культуру педагога, тощо, а отже, й вчителя фізичної культури.

Правове забезпечення професійної діяльності фахівців фізичної культури може здійснюватися на різних рівнях, з використанням різноманітних засобів [1, с. 18]. Але в будь-якому випадку воно вибудовується на засадах їхньої компетентності й готовності діяти в організації навчально-тренувального, виховного та управлінського процесів з урахуванням чинних правових норм. Правова культура виявляється особистістю через правосвідомість, правомірні поведіння і діяльність у межах того простору, в

якому реалізуються її соціально-професійні функції, тобто через соціальне призначення її професійної діяльності.

Аналіз наукової літератури [1; 4] показав, що ефективність професійної діяльності залежить не тільки від спеціальних знань, умінь і навичок, але й від рівня правової культури спеціаліста, його вміння реалізувати специфічні функції через адекватну систему правових імперативів, які сформувався на конкретному етапі розвитку суспільства.

Правове виховання і правова освіта майбутніх учителів фізичної культури мають здійснюватися в системі освіти не в результаті окремих заходів, лекцій, а як щоденна практика будування і регулювання взаємин між усіма учасниками процесу, як повсякденний досвід їх правового поведіння в будь-яких ситуаціях. Правове забезпечення професійної діяльності фахівця фізичної культури будується на засадах його компетентності й готовності до навчально-педагогічної діяльності з дотриманням правових норм.

З використанням діагностичних тестів встановлено рівень підготовки вчителів фізичної культури та здобувачів вищої освіти спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) до правового супроводу педагогічної діяльності. Високого чи достатнього рівня правової підготовки не досяг жоден першокурсник. Лише у 4,5% респондентів було зафіксовано середній та у 95,5% – низький рівень за цим параметром.

Низький рівень підготовки до правового супроводу професійної педагогічної діяльності зафіксовано в 75,2% здобувачів четвертого курсу, середній – 17,5% осіб, достатній – 7,3% опитаних. Високого рівня готовності не спостерігалося в жодного респондента.

Учителі фізичної культури, які працюють у закладах загальної середньої освіти, також показали низький рівень володіння правовою підготовкою у сфері педагогічної діяльності (62,7%). Середній рівень характерний для 33,3% опитаних, і лише 4% респондентів виявили достатній рівень; високого рівня не досяг жоден учитель.

Недостатня розробленість досліджуваної проблеми й низькі показники, отримані в констатувальному експерименті, обумовили необхідність побудови узагальненої моделі системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до правового супроводу професійної діяльності. Основний фокус запропонованої моделі спрямований на орієнтацію всіх її компонентів (мета, завдання, принципи, методи, форми, педагогічні та соціально-правові умови, структурні ланки, етапи, критерії та рівні готовності) на кінцеву мету – певний рівень підготовки здобувачів вищої освіти у галузі фізичної культури до продуктивної діяльності в означеній сфері.

Квінтесенцію моделі складає дотримання цілеспрямованого підходу до структурування освітнього процесу, яке базується на закономірностях та провідних принципах навчання, свідомому та науково обґрунтованому відборі найкращого для певної ситуації варіанту проведення не тільки окремого заняття, а всього комплексу загального процесу навчання як єдиного цілого. Структурні компоненти моделі включають: мету, завдання, принципи, методи, форми, педагогічні умови, структурні ланки, етапи, критерії та рівні готовності, а кінцева мета – готовність майбутнього спеціаліста галузі фізичної культури до зазначеного типу діяльності. Запропонована модель включає різні форми взаємодії: рольові ігри, інтелектуальні вправи, практичні задачі. Такий підхід спрямований на ефективне формування в здобувачів вищої освіти галузі фізичної культури правової підготовки до майбутньої педагогічної діяльності.

Розкрито особливості підготовки до правового супроводу професійної діяльності майбутнього спеціаліста з фізичної культури та доведено, що рівень підготовки обумовлюється ступенем сформованості правової культури, розвиток якої залежить від таких дидактичних умов:

- впровадження в освітній процес ситуацій, що вимагають від майбутніх учителів фізичної культури самостійно усвідомити змісту і засоби відтворення своєї професійної діяльності крізь призму норм права;
- широкого застосування інтерактивних форм навчання, які обумовлюють набуття особистого досвіду майбутніх спеціалістів фізичної культури щодо регулювання відносин з довкіллям, які базуються на актуальних нормативно-правових засадах;
- систематичного відстеження стану нормативно-правового забезпечення фізичної культури та спорту.

Для проведення експерименту було сформовано контрольну (12 осіб) та експериментальну (10 осіб) групи здобувачів вищої освіти четвертого курсу Мелітопольського державного педагогічного університету, спеціальність 014.11 Середня освіта (Фізична культура). За рівнем теоретичної та практичної підготовки вони істотно не відрізнялися.

В процесі дослідження високий рівень підготовки майбутніх учителів фізичної культури до правового супроводу професійної діяльності не зафіксований ні в контрольній, ні в експериментальній групах. Достатній рівень підготовленості в контрольній групі не виявлений в жодного здобувача, а в експериментальній таких осіб було 4,0%. Серед здобувачів контрольної групи вимогам середнього рівня правового супроводу педагогічної діяльності вчителя фізичної культури відповідали 13,3%, в експериментальній групі таких осіб зафіксовано 24,0%. Переважна більшість здобувачів вищої освіти показала низький рівень правової підготовки до майбутньої професійної діяльності (контрольна група – 86,7%, експериментальна – 72,0%).

Результати тестування здобувачів вищої освіти, що брали участь у формуванні педагогічному експерименті, засвідчили позитивний вплив запропонованого методичного підходу до навчання майбутніх спеціалістів фізичної культури до правового супроводу професійної діяльності. Встановлено, що загальне число здобувачів, які показали достатній рівень правової підготовки, підвищилося на 13,3%, середній – на 26,7%, а число здобувачів з низьким рівнем готовності зменшилося на 48%.

Таким чином, в результаті проведеного педагогічного експерименту була доведена висока ефективність запропонованої системи правової підготовки до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури. У здобувачів вищої освіти експериментальної групи у порівнянні з контрольною зафіксований вірогідно вищий рівень правової підготовки до професійної діяльності (на рівні значущості $p < 0,05$).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Балахнічова Г. В., Заремба Л. В. Формування професійної майстерності майбутнього фахівця фізичної культури: навч.-метод. матеріали для студ. випуск. курсів ін-тів фіз. культури. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. 82 с.

2. Городиський М. І. Правова освіта майбутнього вчителя: монографія / за ред. М. К. Подберезького. Київ: Науковий світ, 2001. 128 с.
3. Іваній І., Іваній О. Правова підготовка як умова високого професіоналізму вчителя фізичної культури. *Імідж сучасного педагога*. 2014. № 9. С. 15-17.
4. Круцевич Т., Зайцева М. Інноваційні процеси у сфері підготовки та перепідготовки кадрів з фізичної культури. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2005. №4. С. 41-44.
5. Мальона С. Б. Правова культура як чинник професійної діяльності фахівців фізичної культури. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*: зб. наук. праць Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк, 2008. Т. 1. С. 207-211.
6. Христова Т. Актуальні питання управління процесом у сфері фізичного виховання та спорту. *Vzdelávanie a spoločnosť II: medzinárodný nekonferenčný zborník* / Eds. Renáta Bernátová, Tetyana Nestorenko. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2017. P. 420-430